

บทที่ ๓

กรอบแนวคิดและวิธีการวิจัย

จากทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษานำมาเป็นกรอบแนวทางการศึกษาวิจัยต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทยจังหวัดยะลา ดังนี้

๓.๑ ตัวแปรที่ทำการศึกษา

ตัวแปรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ แบ่งออกเป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) โดยที่ตัวแปรอิสระได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ตัวแปรตามได้แก่ต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนไทยจังหวัดยะลา ซึ่งตัวแปรแต่ละตัวแปรมีองค์ประกอบที่ใช้ศึกษา โดยแยกได้ดังนี้

๓.๑.๑ ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

๑). ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย

- เพศ
- อายุ
- ศาสนา
- สถานภาพของบิดา มารดา
- เวลาส่วนใหญ่ใน ๑ เดือน นอนพักอาศัยอยู่กับใคร
- ระดับการศึกษาปัจจุบัน
- ปัจจุบันอาศัยอยู่

๒) ต้นทุนชีวิตด้านพลังตัวตน

๓) ต้นทุนชีวิตด้านพลังปัญญา

๔) ต้นทุนชีวิตด้านพลังเพื่อน

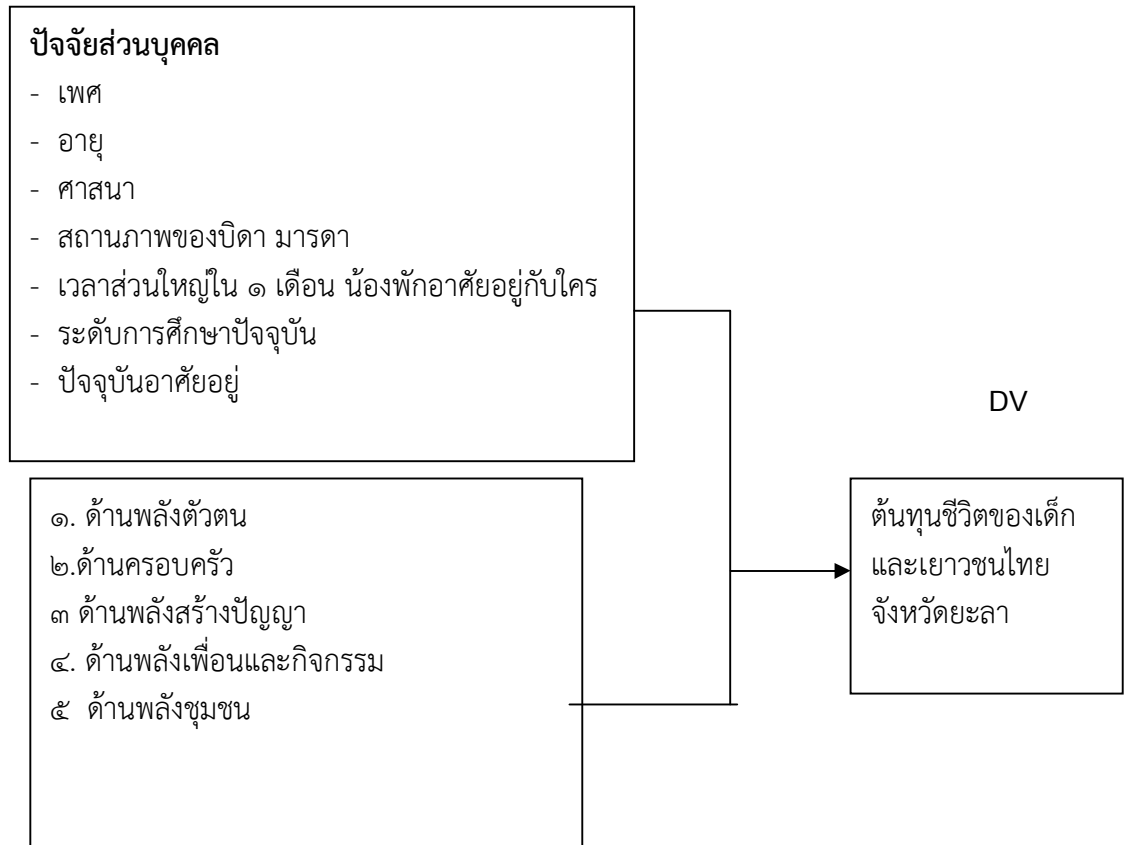
๕) ต้นทุนชีวิตด้านพลังชุมชน

๖) ต้นทุนชีวิตด้านพลังครอบครัว

๓.๑.๒ ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนไทยจังหวัดยะลา

๓.๒ กรอบแนวคิดในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวแล้วในบทที่ ๒ มา กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต้น (สาเหตุ) และตัวแปรตาม (ผล) (ดังแผนภูมิ ๓.๑)

๓.๓ นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ต้นทุนชีวิต หมายถึง ต้นทุนขั้นพื้นฐานที่มีผลต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจ สังคม สติปัญญาให้คนๆ หนึ่ง สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง

ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย หมายถึง ปัจจัยสร้างหรือคุณลักษณะที่ดีประกอบด้วย ด้านจิตใจ สังคมและวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อกระบวนการคิด การตัดสินใจ และแสดงออกในรูปแบบ

พฤติกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการเสริมสร้างให้เกิดขึ้นตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งการเสริมสร้างต้นทุนชีวิตเด็กนี้ย่อมมาจากการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยในวัยเด็กเอง และปัจจัยภายนอก อันได้แก่ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนและชุมชน ซึ่งอาจสามารถควบคุมปัจจัยและเสริมสร้างปัจจัยต่างๆ ให้เหมาะสม จะส่งผลต่อการพัฒนาต้นทุนชีวิตที่ดี ให้กับเด็กและเยาวชนเติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุขและมีสุขภาวะที่ยั่งยืน

วัยรุ่น หมายถึง วัยรุ่นชายและหญิงแท้ อายุระหว่าง ๑๑-๒๕ ปี ที่กำลังศึกษา อยู่ในระดับอาชีวศึกษา ในพื้นที่อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลของวัยรุ่นที่คาดว่าจะมีผลต่อพฤติกรรมทางเพศ ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา ระดับการศึกษา รายได้/เดือน จำนวนพี่น้อง ความพอเพียงของรายได้ ประเภทของสถานศึกษาปัจจุบัน ที่ตั้งของสถานศึกษา ภูมิฐานะ

ปัจจัยด้านครอบครัว หมายถึง ลักษณะครอบครัวของวัยรุ่น ที่คาดว่าจะมีผลต่อพฤติกรรมทางเพศ ซึ่งประกอบด้วย ซึ่งประกอบด้วย สถานภาพสมรสของบิดามารดา ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบต่างๆ

ความสัมพันธ์ของบิดามารดา หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมระหว่างบิดากับมารดา ความรักใคร่ปรองดอง ความสอดคล้องในความคิดเห็น ความห่างเหินเย็นชา การขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท และการทำร้ายร่างกาย

ความสัมพันธ์ของบิดามารดากับบุตร หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่าง บิดามารดา กับบุตร ความรักใคร่สนิทสนม ความขัดแย้ง การมีเวลาให้ลูกๆ ความห่างเหิน ไม่เอาใจใส่ การให้โอกาสตัดสินใจในเรื่องต่างๆ และลักษณะการบังคับเข้มงวด

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง ความรู้สึกของวัยรุ่นต่อการอบรมเลี้ยงดู ที่ได้รับจาก บิดามารดา หรือผู้ปกครอง โดยแบ่งเป็นการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แบบประชาธิปไตย และการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

แบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบเคร่งครัดจนบุตรรู้สึกว่าตนไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ไม่เคยทำในสิ่งที่ตนต้องการ ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่กำหนดไว้ บิดามารดาเข้มงวดกวดขันกับภารกิจในชีวิตประจำวัน รวมทั้งความคิดเห็นความเชื่อและการกระทำ ของบุตร

แบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ดูแล และให้อิสระในการกระทำแก่บุตร และยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของบุตรในขอบเขตที่เหมาะสม

แบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่า ไม่ได้รับการเอาใจใส่ ให้คำแนะนำ หรือช่วยเหลือจากบิดามารดาเท่าที่ควร

บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย หมายถึง บุคคลที่วัยรุ่นพักอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบันได้แก่ บิดาและมารดา บิดา มารดา ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา

ลักษณะที่พักอาศัย หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของสถานที่ ซึ่งเป็นที่พักอาศัยของนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในปัจจุบัน โดยแบ่งตามประเภทที่อยู่อาศัย ดังนี้ บ้านตนเอง และไม่ใช้บ้านตนเอง

การใช้ชีวิตนอกเวลาเรียน หมายถึง การใช้เวลาไปกับกิจกรรมต่างๆ ที่เน้นทั้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง เช่น งานอดิเรก การเล่นดนตรี การเล่นเกม และกิจกรรมที่ไม่เน้นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง เช่น การเที่ยวเตร่ตามสถานบันเทิง หรือสถานที่ต่างๆ รวมถึงการใช้สารเสพติดหรือเคยใช้สารเสพติดประเภทต่างๆ ได้แก่ เครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ เช่น สุรา เบียร์ และสารระเหยสุดดมต่างๆ เช่น กาวทินเนอร์ ฯลฯ บุหรี่ ภัยชา ยาบ้า ยาอี รวมทั้งยาเสพติด

การบริโภคสื่อ หมายถึง การได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งส่งเสริมให้วัยรุ่นเกิดพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ เช่น หนังสือโป๊ หรือหนังสือปลุกเร้าอารมณ์ทางเพศ ตลอดจนวิดีโอ วีซีดี ดีวีดี

พลังตัวตน คนเรามีต้นทุนที่ติดตัวมาด้วยตั้งแต่แรกเกิดทุกคน แต่เป็นต้นทุนพื้นฐานที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ส่วนที่เหลือจะมาจากการหล่อหลอมของครอบครัว และสถาบันการศึกษา พลังตัวตนจึงมิได้เกิดขึ้นเองตั้งแต่แรกเกิดทั้งหมด แต่เป็นต้นทุนที่ต้องเสริมสร้างขึ้นในภายหลัง พลังตัวตนจึงเป็นพลังที่มีความสำคัญมาก สำหรับทุกคนทุกวัย โดยเฉพาะในช่วงชีวิตวัยรุ่น พลังตัวตนถือเป็นแกนสำคัญที่มีความหมายมาก โดยเฉพาะความรู้สึกถึงคุณค่าในตัวเอง ข้อนี้เป็นเหมือนดั่งฟ้าเส้นสุดท้ายในกรณีที่พลังอื่นอ่อนแอ ซึ่งถ้าได้รู้สึกว่าคุณค่าในตัวเอง ก็จะสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ แต่ถ้าทุกพลังอ่อนแอ แล้วกระทบมาถึงคุณค่าในตัวเอง คนๆ นั้นก็จะไม่สามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขได้เลย

พลังครอบครัว เป็นพลังที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด โดยเฉพาะในช่วงระหว่างแรกเกิดถึง ๓ ขวบ เพราะเด็กยังต้องมีชีวิตที่ขึ้นอยู่กับครอบครัว เป็นช่วงของการหล่อหลอม พลังครอบครัวจึงมีน้ำหนักมากในช่วงนี้ เด็กยิ่งเล็กเท่าไร พลังครอบครัว ก็จะมีผลความหมายมากเท่านั้น และครอบครัวนี้เองที่จะช่วยสร้างพลังตัวตนให้เด็กในภายหลัง พลังครอบครัวจะเป็นเหมือนภูมิคุ้มกันชีวิต เพราะเมื่อไหร่ที่คนๆ นั้น ตกอยู่ในพฤติกรรมเสี่ยงที่ร้ายล้อมครอบครัว ถ้ามีพลังครอบครัวที่เข้มแข็งก็อาจจะช่วยคุณกันได้ ทำให้ไม่เฉไฉออกนอกกลุ่มนอกทางมากเกินไป หรือจะเฉไปบ้างก็ไม่รุนแรง

พลังปัญญา พลังปัญญาจะมีความหมายสำคัญในช่วงวัยเรียน เป็นช่วงที่สองของชีวิตต่อจากพ่อแม่และครอบครัว ซึ่งครูจะมีบทบาทสำคัญมาก บางทีอาจมากกว่าพ่อแม่ด้วยซ้ำ เพราะฉะนั้นในช่วงวัยเรียน พ่อแม่กับครูจึงเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเด็กแบบตึกคู่กันมา ซึ่งพลังปัญญานี้จะช่วยหล่อหลอม ให้เกิดพลังตัวตนได้ด้วย

พลังเพื่อนและกิจกรรม พลังนี้มีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งศิลปะ ดนตรี กีฬา ศาสนา เป็นต้น เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับเรื่องเพื่อน และกิจกรรมเป็นหลัก เป็นวัยที่มีพลังเยอะ ศักยภาพสูง เรียวแรงมาก อยากรู้ อยากลอง อยากออกความคิดเห็น อยากทำกิจกรรม นั้นกิจกรรมนี้ วัยรุ่นชอบทำกิจกรรมเป็นกลุ่มกับเพื่อน ถ้าวัยรุ่นมีเพื่อนและกิจกรรมไปในทางที่ดี ก็จะมีผลต่อการเสริมสร้างต้นทุนชีวิตที่ดี แต่ถ้ามีเพื่อนในกลุ่มเสี่ยง ที่ชักนำกันไปทำกิจกรรมที่ไม่ดี ก็จะมีผลให้เกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตตามมา

พลังชุมชน ในบ้านเราค่อนข้างอ่อนแอ โดยเฉพาะเด็กในเมือง มีแนวโน้มจะอ่อนแอเรื่องพลังชุมชนอย่างเห็นได้ชัด สิ่งหนึ่งที่จะทำให้เราเห็นความสำคัญของพลังชุมชนได้ชัดเจนมากขึ้น คือ เรื่องจิตอาสา ซึ่งมีความหมายมาก เพราะจิตอาสาจะทำให้เกิดการสร้างพลังตัวตนผ่านทาง

พลังชุมชน ทำให้พลังตัวตนเข้มแข็งขึ้น จากการเรียนรู้ที่จะเป็นผู้ให้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสมานฉันท์

๓.๔ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งการนำเสนอในบทนี้ครอบคลุมถึงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาด้านทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนไทยจังหวัดยะลา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง
๒. สํารวจข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม
๓. การรวบรวมข้อมูล
๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๕.๑ ประชากร (Population)

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ เป็นเยาวชนที่มีอายุ ระหว่าง ๑๒-๒๕ ปีพื้นที่จังหวัดยะลา ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ จำนวนทั้งสิ้น ๙๔,๕๘๗ คน

๓.๕.๒ กลุ่มตัวอย่าง (Sampling)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง ๑๒-๒๕ ปี ในพื้นที่จังหวัดยะลา จำนวน ๔๐๐ คน โดยใช้สูตรยามานะ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนเท่ากับ ๐.๐๕ จะได้กลุ่มประชากรที่ศึกษาดังนี้ ดังนี้

$$\text{สูตรยามานะ} \quad n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

n	หมายถึง	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
N	หมายถึง	จำนวนประชากร
E	หมายถึง	ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง
(ในการศึกษานี้ กำหนดความคลาดเคลื่อนเท่ากับ ๐.๐๕)		

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{๙๔,๕๘๗}{๑+๙๔,๕๘๗(๐.๐๕)^2} \\ &= ๔๐๐ \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา วิจัยครั้งนี้เท่ากับ ๔๐๐ คน

๓.๕.๓ วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการสุ่มจำนวนเด็กและเยาวชน ที่มีอายุระหว่าง ๑๒-๒๕ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น ๔๐๐ คน

๓.๖ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

๑) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามซึ่งสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม ร่วมกับแผนงานสุขภาพเด็กและเยาวชน สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นผู้จัดทำ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็นส่วนๆ ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ นับถือศาสนา สถานภาพของบิดามารดา เวลาสวดใหญ่ใน ๑ เดือนอาศัยอยู่กับใคร ระดับการศึกษา ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำในช่องว่าง จำนวน ๗ ข้อ

ส่วนที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยรายด้าน ประกอบด้วย ๕ ด้านดังนี้

- ๒.๑ เป็นคำถามเกี่ยวกับด้านพลังตัวตน จำนวน ๑๕ ข้อ
- ๒.๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับด้านพลังครอบครัว จำนวน ๘ ข้อ
- ๒.๓ เป็นคำถามเกี่ยวกับด้านพลังปัญญา จำนวน ๑๑ ข้อ
- ๒.๔ เป็นคำถามเกี่ยวกับด้านพลังเพื่อนและกิจกรรม จำนวน ๖ ข้อ
- ๒.๕ เป็นคำถามเกี่ยวกับด้านพลังชุมชน จำนวน ๘ ข้อ

โดยลักษณะคำถามคำถามปลายปิด เป็นแบบให้เลือกตอบ ๔ คำตอบ เป็นประจำ/เห็นด้วยอย่างยิ่ง บ่อยครั้ง/เห็นด้วย บางครั้ง/ไม่แน่ใจ ไม่เคย/ไม่เห็นด้วย กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ คือ

ระดับ	คะแนน
เป็นประจำ/เห็นด้วยอย่างยิ่ง	๓
บ่อยครั้ง/เห็นด้วย	๒
บางครั้ง/ไม่แน่ใจ	๑
ไม่เคย/ไม่เห็นด้วย	๐

๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีขั้นตอนดังนี้

- ๑. จัดทำคู่มือลงรหัส และนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาลงรหัส
- ๒. ตรวจสอบความถูกต้องในการลงรหัส
- ๓. จัดทำข้อมูล โดยการป้อนข้อมูลลงในโปรแกรม
- ๔. ดำเนินการประมวลผลข้อมูล

๓.๘ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้การประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์เสนอข้อมูลดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้อธิบายข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยรายด้านทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)